

Transparentnost Srbija
Transparency Serbia

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti za period

12. - 18. decembar 2015. godine

Bilten broj 2/2015

Sadržaj:

Aktivnosti	1
Pod lupom	2
Savet, Dipos i krivična prijava.....	2
Upitna transparentnost u pravosuđu	2
Još specijalniji „leks specijalis“	3
Osuda zbog zloupotreba u javnim nabavkama	4
Institucija koja ne postoji	5
Posle odluke da se Telekom ne prodaje	6
Konferencije	7
Kako uspešnije goniti korupciju?	7
Inicijative, analize, dokumenti	10
Pismo Upravi za javne nabavke i Ministarstvu rudarstva povodom imenovanja TS za gradjanskog nadzornika.....	10
Mediji	11
Zašto je lakše podmititi nego prijaviti?	11
Siva zona korupcije.....	12
Vlast pepeljaru platila 650 eura, a korpu za otpatke 886	13

Aktivnosti

U protekloj sedmici TS je objavila devet tekstova na svom [internet sajtu](#)¹, kao i dva dokumenta u u rubrici Inicijative i analize. U utorak, 15. decembra organizovali smo konferenciju povodom okončanja projekta „Zajedno protiv korupcije“, koji smo sprovodili zajedno sa Transparency International Češke Republike. Tom prilikom je predstavljena [publikacija „Sankcionisanje korupcije“](#). Predstavnicima TS učestvovali su na skupu u Bečeju 18. decembra, u organizaciji [Bečejskog udruženja mladih](#), posvećenom [transparentnosti budžeta na lokalnom nivou](#).

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) primilo je 33 telefonska poziva na broj 0800 081 081 i još dvadesetak poruka preko naše Facebook stranice ili na mejl ts@transparentnost.org.rs. Od toga je 14 obraćanja u vezi sa novim slučajevima. Sve ih istražujemo a u protekloj nedelji otvorili smo sedam novih slučajeva, a rešili tri. Na [našoj Facebook stranici](#)² koja je dostigla 25.000 "lajkova" u prošloj sedmici objavili smo 11 tekstova, komentara, linkova. Bili smo aktivni i na Twiteru, gde nas prati više od 4.700 korisnika. Najviše pažnje izazvao je naš tvit kojim smo ukazali na saopštenje o izmenama "leks specijalisa": [@TransparencySer](#): TS o još specijalnijem leks specijalisku za [#BGDnavodi](#). Po jedan zakon za svakog specijalnog investitora

U ovonedeljnom biltenu prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnoj sedmici.

¹ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom>

² <https://www.facebook.com/Transparentnost.Srbija>

Pod lupom³

Savet, Dipos i krivična prijava

17. decembar 2015.

Miroslava Milenović iz Saveta za borbu protiv korupcije objavila je da je protiv Saveta, odnosno Miroslava Milićevića, podneta krivična prijava zbog izveštaja o tome ko iznajmljuje Diposove vile. Kako je ona navela na Tviteru, Milićević se tereti za kršenje člana 146 Krivičnog zakonika - "Neovlašćeno prikupljanje ličnih podataka". Za sada nije saopšteno ko je podneo krivičnu prijavu.

Iako nema detalja o prijavi, teško je zamisliti da bi u postupanju Saveta za borbu protiv korupcije ili njegovog aktuelnog

rukovodioca (potpredsednik dr Miroslav Milićević) moglo biti elemenata krivične odgovornosti. Sudeći po onome što je do sada objavljeno, u izveštaju se mogu naći imena zakupaca nepokretnosti (fizička i pravna lica).

Obelodanjivanje tih imena bi možda moglo da predstavlja osnov za tužbu (za naknadu štete) protiv DIPOS-a, ukoliko je ovo preduzeće preuzelo ugovornu obavezu čuvanja tajnosti

3

<http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/pod-lupom>

imena/naziva zakupaca. S druge strane, legitiman je javni interes da bude poznato ko posluje sa državom (bilo da su u pitanju javne nabavke, privatizacija, zakup, javno – privatna partnerstva, subvencije itd.), pogotovo u situaciji kada postoje pokazatelji da su ugovori o zakupu zaključeni bez nadmetanja i pod povoljnijim uslovima od tržišnih.

Upitna transparentnost u pravosuđu

17. decembar 2015.

Iako su aktuelni predlozi zakona o Visokom savetu sudstva i Državnom veću tužilaca korisni, upitno je da li će oni obezbediti transparentnost rada ovih tela.

Među ključnim modalitetima koji su „opšti izbor“ sudija i tužilaca iz 2009. učinili problematičnim, bili su netransparentnost postupka odlučivanja i odsustvo obrazloženja za donete odluke Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca. Ovi problemi do današnjeg dana nisu u potpunosti rešeni, mada je javnost rada u međuvremenu povećana.

Trenutno se u skupštinskoj proceduri nalaze predlozi izmena zakona o DVT i VSS, kojim se predviđaju slične mere za oba ova tela:

„Sednice Državnog veća su javne, a Državno veće može da odluči da sednica bude zatvorena za javnost ako to nalažu interesi javnog reda ili zaštita tajnosti podataka, kao i u slučajevima određenim Poslovnikom.”

„Odluke Državnog veća moraju biti obrazložene, ako Poslovnikom nije drukčije određeno.”

„Godišnji izveštaj o radu objavljuje se na internet strani Državnog veća.“

U obrazloženju predloga, Ministarstvo pravde/Vlada tvrde da se na ovaj način ostvaruju zadaci iz Akcionog plana za poglavlje 23, i uvodi „princip najšire transparentnosti rada ovog tela, koji podrazumeva javne sednice Državnog veća tužilaca, obrazložene odluke i objavljivanje odluka i izveštaja o radu na internet strani Državnog veća tužilaca.

Dalje se objašnjava da aktuelni zakon(i), pre ovih izmena propisuju samo mogućnost da sednice budu javne, ako je to u skladu sa Poslovníkom. Slično je i sa obrazlaganjem odluka – trenutno dužnost postoji samo kada je propisana zakonom i Poslovníkom.

Nesumnjiv je napredak – od pretpostavke tajnosti prelazi se na pretpostavku javnosti procesa odlučivanja. Međutim, čini se da stvarni efekat ovih mera zavisi u potpunosti od samih VSS i DVT. Kao što su ova tela do sada imala mogućnost da kroz odredbe svojih poslovníka prošire krug slučajeva u kojima će raditi transparentnije, nakon ovih izmena zakona će imati mogućnost da kroz poslovníke propišu brojne izuzetke od pravila o javnosti rada, i da se stanje u praksi ne promeni bitnije. Zbog toga bi bilo korisno da je zakonodavac, pored propisivanja opštih pravila, precizirao koje odluke DVT i VSS moraju uvek da budu obrazložene.

Još specijalniji „leks specijalis“

16. decembar 2015.

Narodna skupština je usvojila izmene i dopune tzv. Lex specialis-a za „Beograd na vodi“ (zakon o utvrđivanju javnog interesa i posebnim postupcima eksproprijacije i izdavanja

građevinske dozvole radi realizacije projekta ...). Kao što smo pisali u aprilu 2015, pogrešno je iz principijelnih razloga da se zakonom naziva norma koja se odnosi na jedan jedini slučaj. Zakoni se donose da bi važili u neograničenom broju budućih situacija. Ako Vlada i Skupština misle da komercijalni projekti određene veličine treba da imaju posebne pogodnosti pri eksproprijaciji i građenju, onda upravo to treba upisati u zakon. U obrazloženju zakona nije bilo odgovora na ovo ključno pitanje, a ni u skupštinskoj raspravi ono nije bilo u prvom planu. Tzv. „leks specijalis“ suštinski i nije zakon (norma opšteg karaktera), već akt kojim se daju određene privilegije investitoru na jednom

projektu.

Koliko je takav pristup bio loš, još se lakše može videti iz nedavno usvojenih izmena i dopuna tog zakona. Tu se nalazi i sledeća norma: „Pre izdavanja građevinske dozvole za objekte visokogradnje preko bruto građevinske površine 30.000 m2 u obuhvatu planskog dokumenta, po zahtevu investitora može se izdati i rešenje o posebnoj građevinskoj dozvoli za izvođenje pripremnih radova.“ Ona bi po svom sadržaju mogla da se nađe u Zakonu o planiranju i

izgradnji i da važi za bilo koji građevinski projekat u Srbiji. Međutim, zato što se našla u tzv. „leks specijalisu“, ova norma će se primenjivati samo za projekte na području „Beograda na vodi“. Ako bi se na nekom drugom mestu pojavio graditelj tako velikog objekta, njemu bi ova mogućnost bila uskraćena, ili bi narodni poslanici ponovo sedali u klupe radi donošenja nekog novog „leks specijalisa“.

Isto važi i sa novim članom 15b – ako su „strani propisi i standardi“ prihvatljivi za objekte na ovom „projektu od nacionalnog značaja“, valjda bi bili prihvatljivi i za neki manje ambiciozni projekat u Surdulici, Subotici ili Novoj Varoši.

Osuda zbog zloupotreba u javnim nabavkama

15. decembar 2015.

Budući da su u Srbiji osude za zloupotrebe u javnim nabavkama veoma retke, kao i osude protiv javnih funkcionera, prenosimo vest o jednom takvom slučaju. Doduše, i ovde je reč o relativno maloj nabavci, a funkcioner je (bivši) predsednik opštine, koji je u vreme izvršenja krivičnog dela i podizanja optužnice bio u Demokratskoj stranci. Možda nema veze sa ovim postupkom, ali zanimljivo je da je okrivljeni, koji ima pravo žalbe na presudu, nedavno postao član Pokreta socijalista, partije minitra Vulina.

O ovom slučaju (<http://goo.gl/WbdDiY>), na koji je prvi put ukazala nevladina organizacija Toplički centar za demokratiju i ljudska prava iz Prokuplja, pisali smo detaljnije u prošlogodišnjoj publikaciji „Kako protiv korupcije?“, na stranicama 57-58 (<http://goo.gl/bKiGbN>).

NVO Toplički centar podnela je u novembru 2012. Višem javnom tužilaštvu u Prokuplju krivičnu prijavu protiv bivšeg predsednika te opštine, Milana Arsovića, zbog osnovane sumnje da je izvršio krivično delo zloupotreba službenog položaja. Tužilaštvo je šest meseci kasnije, u maju 2013. godine, podnelo optužnicu protiv Arsovića i protiv Aleksandra

Mitrovića, vlasnika privatne firme „Proeurobiznis“ iz Prokuplja.

O kakvoj se zloupotrebi radi? Arsović, koji je bio predsednik opštine od 2008. do 2012. godine i privrednik Mitrović dobro su se poznavali. Kada je privrednik saznao da su u budžetu Opštine Prokuplje predviđena sredstva za nabavku i montažu tri dečija igrališta ukupne vrednosti 9,6 miliona dinara, podstrekao je predsednika opštine da umesto jednog postupka javne nabavke, kao što bi trebalo po Zakonu, donese odluku o pokretanju tri odvojena postupka javne nabavke male vrednosti, što je ovaj i učinio dana 20.03.2012. god. Predsednik opštine pri tom nije uvažio ni upozorenja opštinske Komisije za javne nabavke. Naime, Zakon nalaže da se sprovodi objedinjena nabavka svih istovrsnih dobara i usluga koja se nabavljaju tokom jedne budžetske godine. Međutim, otišao je i korak dalje, naloživši

članovima Komisije da konkursnu dokumentaciju predaju samo Aleksandru Mitroviću. Sve to je učinjeno očigledno u cilju omogućavanja privrednom društvu „Proeurobiznis“ da bude izabrano kao najbolji ponuđač u tri fingirana postupka javne nabavke dečijih igrališta. (Detaljnije o slučaju na sajtu TS: <http://goo.gl/55DCft>)

Ovaj slučaj je višestruko zanimljiv. Prvo, reč je o jednoj od, ne tako mnogobrojnih situacija, u kojima se do osude za korupciju dolazi nakon iniciranja postupka od strane jedne nevladine organizacije. Drugo, u ovom slučaju je javno tužilaštvo reagovalo relativno brzo nakon podnošenja krivične prijave, što se može tumačiti i u kontekstu činjenica da je reč o relativno jednostavnom slučaju zloupotreba, sa malim brojem učesnika. Možda je od značaja bila i činjenica da je okrivljeni bivši funkcionera, ali takođe stoji da je i sama krivična prijava bila podneta nakon što je došlo do smene vlasti, kako na republičkom, tako i na lokalnom nivou.

Slučaj je zanimljiv i po tome što je ovde reč o očiglednom kršenju procedure javnih nabavki, koja je, kao takva, morala biti primećena i od strane drugih službenih lica (što se i dogodilo), ali da niko od njih nije postupio u skladu sa svojim obavezama i pokrenuo postupak kontrole ili sam podneo krivičnu prijavu. U tom kontekstu, zanimljivo je primetiti da su zloupotrebe sa javnim nabavkama male vrednosti u Srbiji bile mnogobrojne. Izvor saznanja za te slučajeve su mogli biti izveštaji Državne revizorske institucije, u kojima se, nekoliko godina unazad, navode mnogobrojne situacije u kojima je bio odabran pogrešni postupak javne nabavke (npr. pregovarački umesto otvorenog, postupak javne nabavke male vrednosti umesto otvorenog). Međutim, odsustvo proaktivnog postupanja javnih

tužilaštava ili rada drugih organa na utvrđivanju odgovornosti za ove zloupotrebe u većem broju slučajeva, rezultirali su time da relativno mali broj njih bude otkriven.

Najzad, slučaj je zanimljiv i zbog toga što je reč o relativno malom iznosu nezakonite koristi. Ona je procenjena na manje od milion dinara (na osnovu nabavne cene opreme i procene vrednosti njene ugradnje), ili tek oko jedne desetine ukupne vrednosti javne nabavke. Bez obzira na to što su zarade u Srbiji niske, teško je poverovati da bi samo zarad ostvarivanja ovolike koristi okrivljeni bili spremni da ugroze svoju slobodu, političku i poslovnu karijeru. Iako je presudom utvrđena nezakonita korist koju je ostvarila jedna firma, to po logici stvari ne može biti potpuna istina. Naime, bilo bi logično očekivati da je makar deo koristi bio namenjen i predsedniku opštine (ili da je bio namenjen za plaćanje nekih ranijih ili budućih protivusluga), ali i da je na neki način deo nezakonite dobiti trebalo da pripadne i drugim licima koja su umešana u slučaj, vlasnicima firmi koje su dale „uslužne ponude“ a možda i onima koji bi mogli da budu nezgodni svedoci za ove malverzacije.

Institucija koja ne postoji

13. decembar 2015.

Dešava se da poštar ne može da pronađe neku osobu pa da se dopis upućen na ime vrati. U Lebanu je zbog sukoba dve osobe nestala cela institucija.

Nakon što se u medijima pojavila vest da je javni pravobranilac opštine Lebane Igor Cvetanović podneo krivičnu prijavu protiv predsednika svoje opštine, Gorana Janjića, te da je predsednik potom smenio pravobranioca, Transparentnost Srbija uputila je dopise na

adrese dva organa i zatražila oba dokumenta - krivičnu prijavu i odluku o razrešenju.

Naime, [iz vesti](#) o dešavanjima u Lebanu nije bilo jasno za šta pravobranilac optužuje predsednika. Moglo se čuti da je prijava podneta zbog zloupotrebe službenog položaja, da je "šteta 1,7 miliona dinara" koji su uplaćeni "privatnoj firmi", ali ne i o kakvoj vrsti pravnog posla se radi (npr. javna nabavka, subvencija ili nešto treće) i kakvoj vrsti zloupotrebe.

Zbog toga smo od pravobranioca tražili da nam dostavi kopiju krivične prijave (bez ličnih podataka - jmbg, adresa stanovanja i drugo) ili drugi dokument iz kojeg se može videti šta je predmet ove krivične prijave.

S obzirom da se u vesti samo kratko pominjalo da je posle podnošenja prijave predsednik smenio pravobranioca, kojeg je (kako smo pronašli pretragom na internetu) na funkciju javnog pravobranioca postavilo Opštinsko veće, na predlog predsednika opštine 18. februara ove godine, od Veća smo tražili kopiju akta o razrešenju javnog pravobranioca opštine Lebane Igora Cvetanovića, i povezanih dokumenata koje organ vlasti poseduje (npr. obrazloženi predlog za razrešenje, transkript diskusije povodom predloga za razrešenje i slično).

Od opštinskog veća još nismo dobili odgovor, ali je zanimljivo da nam je dopis upućen na adresu pravobranioca vraćen, sa naznakom da adresat ne postoji. To znači da, čak i ako je Cvetanović smenjen, ne postoji neko ko obavlja tu dužnost, pa čak ni pisarnica koja prima poštu u imenu pravobranioca. Zbog odnosa između predsednika opštine i pravobranioca, građanin koji ima saznanja o šteti načinjenoj na račun opštine, neće moći da o tome izvesti instituciju

do izbora nove osobe na funkciju. Inače, na internetu smo uspeli da pronađemo informaciju da je konkurs za novog pravobranioca raspisan još sredinom oktobra.

Posle odluke da se Telekom ne prodaje

12. decembar 2015.

Samu odluku prodavati/ne prodavati Telekom nemoguće je komentarisati dok (ako) javnosti ne budu poznati detalji o onome šta se nudilo. Stručna javnost bila je podeljena oko toga treba li prodavati ili ne. Neki su kategorički protiv, mnogi bi prodali, ali ne po bilo kojoj ceni. Informacija je bilo malo, ne samo o procesu pregovora, što bi bilo donekle razumljivo, već i o načinu prodaje koji je bio odabran. A taj način, ako je možda i dobar iz nekog drugog razloga, sigurno nije dobar sa stanovišta javnosti postupka. U svemu tome dodatno para oči i uši izjava premijera (koja se u drugoj formi pojavljivala već u medijima i pre okončanja, kao najava "B opcije") da će, s obzirom da Telekom neće biti prodat, možda biti angažovan "profesionalni menadžment".

Postavlja se pitanje kakav je menadžment do sada bio na čelu Telekoma, kakve je poslovne rezultate ostvarivao taj menadžment i da li će, ako se to izabere kao opcija, ugovor o angažovanju novog menadžmenta, biti nedostupan javnosti kao u slučaju Železare. Podsetimo, u tom slučaju, ugovor koji sadrži prava i obaveze o raspolaganju javnom imovinom velike vrednosti, ostao je u potpunosti skriven i pored obavezujućeg naloga Poverenika za informacije, koji Ministarstvo privrede nije ispunilo, a čije izvršenje Vlada Srbije nije obezbedila.

Konferencije⁴

Kako uspešnije goniti korupciju?

15. decembar 2015.

Transparentnost Srbija organizovala je 15. decembra 2015. **diskusiju povodom okončanja projekta „Zajedno protiv korupcije“**, koji sprovodi zajedno sa **Transparency International Češke Republike** i uz podršku Ministarstva spoljnih poslova te zemlje. Tom prilikom je predstavljena [publikacija „Sankcionisanje korupcije⁵“](#) u kojoj se predstavlja aktuelno stanje gonjenja korupcije u vezi sa evropskim integracijama Srbije. Takođe su predstavljene po tri optužnice ili presude iz svake zemlje koje ilustruju modalitete korupcije, njenog otkrivanja i gonjenja i pokreću pitanja od šireg značaja, kao što su uticaj zakonske definicije funkcionera/službenog lica na gonjenje korupcije, značaj dokaza koji potiče od optuženog – saradnika, prikupljanje podataka od anonimnih uzbunjivača, reagovanje tužilaštva na napise u medijima i podatke koje objave drugi državni organi, odgovornost za zloupotrebe kada se ne može dokazati šteta za državu ili podmićivanje, zloupotrebe kod javnih nabavki i drugih vidova raspodele javnih resursa, izdavanje dozvola i privilegovanje investitora itd.

Transparentnost – Srbija je preporučila:

1. **pokretanje proaktivnih istraga** na osnovu identifikovanih obrazaca koruptivnog ponašanja i otkrivenih slučajeva korupcije, kao i objavljenih informacija;
2. **povećanje broja tužilaca** koji istražuju slučajeve korupcije;
3. sprečavanje i **kažnjavanje „curenja“ informacija** iz predistražnih i istražnih postupaka;
4. obaveštanje o načinu uzbunjivanja i slučajevima kada je **uzbunjivanje** doprinelo otkrivanju korupcije; zajednička priprema i redovno **objavljivanje statistike postupanja** policije, tužilaštva i sudova u slučajevima korupcije;
5. **izmene Krivičnog zakonika – oslobađanje od odgovornosti** učesnika koji prijavi korupciju, kažnjavanje „**nezakonitog bogaćenja**“, preciznije definicije krivičnih dela u vezi sa prijavljivanjem imovine, finansiranjem stranaka, podmićivanjem birača...;
6. povećanje **nezavisnosti i odgovornosti javnih tužilaca** (objavljivanje razloga kada je zaključeno da nema osnova za gonjenje, promena načina izbora, obezbeđivanje uslova za rad);
7. određivanje broja sudija prema potrebi gonjenja većeg broja slučajeva korupcije, objavljivanje razloga za **dugo trajanje aktuelnih sudskih postupaka**.

⁴ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/konferencije>

⁵ http://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Sankcionisanjekorupcije.pdf

EU integracije i gonjenje korupcije

Uspešnost borbe protiv korupcije u Srbiji posmatra i **Evropska unija**, naročito u okviru **pregovaračkog poglavlja 23**, čije se otvaranje očekuje 2016. Evropska komisija u godišnjem izveštaju o napretku ističe kao probleme: nedoslednu politiku kod izricanja kazni; da postupci istrage korupcije, naročito one na visokom nivou, traju dugo i da tokom 2015 nije bilo osuda u takvim slučajevima; da treba izmeniti pravni okvir kako bi se vodile delotvorne finansijske istrage i radi zaplene imovine; je curenje informacija o istragama u toku ostalo neistraženo; da su potrebne specijalizovane obuke istražitelja; da saradnja institucija još uvek nije dovoljna, da nema platforme za elektronsku razmenu podataka niti sistema za statističko praćenje; da odeljenja interne kontrole nemaju dovoljno opreme, sredstava i ljudskih kapaciteta; da treba poboljšati Krivični zakonik, naročito u vezi sa privrednim kriminalom; da je Srbija „odabrala da ne inkriminiše „nezakonito bogaćenje““; da treba izmeniti druge zakone radi prevencije korupcije (kontrola imovine i prihoda funkcionera, lobiranje, kontrola finansiranja stranaka ...); da se kasni sa nekoliko važnih mera iz **Strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije za period 2013–2018** (npr. uspostavljanje delotvorne koordinacije i mehanizama za praćenje); da se **Međuministarska**

koordinaciona grupa koja je uspostavljena 2014. godine i kojom predsedava premijer, sastala se samo jedanput; da treba da se obezbede resursi za sprovođenje **Strategije istraga finansijskog kriminala**.

U vezi sa time, Transparentnost – Srbija ističe da je potencijal evropskih integracija za napredak Srbije u borbi protiv korupcije nedovoljno iskorišćen. Akcioni plan za poglavlje 23 i Akcioni plan za

sprovođenje antikorupcijske strategije nisu obuhvatili sva bitna pitanja za borbu protiv korupcije, a naročito veliki problem je to što **pokazatelji uspešnosti nisu dovoljno precizni niti dovoljno ambiciozni**.

Glavni problemi u gonjenju korupcije

Često se kao problemi u gonjenju korupcije u javnosti pominju sporost postupanja i blage kazne. Nema sumnje da su ovi problemi itekako prisutni. Međutim, za sada nema jasnih pokazatelja na osnovu kojih bi se moglo tvrditi da je situacija u pogledu efikasnosti gonjenja i strogosti kažnjavanja korupcije po bilo čemu lošija nego kada je reč o efikasnosti pravosuđa i kaznenoj politici uopšte. Štaviše, imajući u vidu

okolnost da se pred sudovima uglavnom nalaze slučajevi sitne korupcije, ne treba da čudi što su izrečene kazne za ova krivična dela blage ili ispod propisanog minimuma.

S druge strane, očigledno je da postoji ozbiljan problem u fazi koja prethodi istrazi i kažnjavanju korupcije. Naime, **krivična dela korupcije odlikuje izrazito visoka „tamna brojka kriminaliteta“**. Ako je suditi po bilo kojem relevantnom istraživanju javnog mnjenja u kojima se meri stvarno iskustvo građana sa korupcijom (a ne samo percepcija o njenoj rasprostranjenosti), znatno manje od 1% slučajeva podmićivanja ikada bude prijavljeno. Na primer, prema podacima koje je nedavno objavio UNDP, 8% građana Srbije je dalo mito u poslednja tri meseca, što ukazuje na blizu **pet stotina hiljada slučajeva** (sitne) korupcije. S druge strane, po statistikama iz izveštaja Evropske komisije, u toku 2014. je pokrenuto oko **hiljadu optužnica** zbog korupcije.

Prijavljivanju većeg broja slučajeva će možda pomoći nedavno usvojen Zakon o zaštiti uzbunjivača, koji teži ka tome da se veći broj ljudi koji imaju saznanja o nezakonitostima osmeli da ih prijavi i da državni organi postupe po tim prijavama. Primena ovog zakona je počela proletos. Prilikom donošenja zakona je propuštena prilika da se u njega ugrade i neki elementi koji su mogli dovesti do još većeg broja otkrivenih slučajeva – npr. u pogledu nagrade za one ljude zahvaljujući čijem angažmanu bude ostvaren dobitak za javna sredstva, garantovanje zaštite od odmazde licima koja nisu bila u prethodnoj vezi sa organom kod kojeg je došlo do nezakonitosti, oslobađanje od odgovornosti u slučajevima uzbunjivanja sa tajnim podacima itd. Pored zaštite uzbunjivača, prijavljivanju većeg broja slučajeva korupcije bi trebalo pomognu i **promene u krivičnom zakonodavstvu i praksi rada istražnih organa** („proaktivno ispitivanje“, krivično delo „nezakonitog bogaćenja“), kao i bolja saradnja između organa koji imaju podatke o kršenju zakona sa policijom i tužilaštvima.

Drugi po značaju problem jeste **pitanje selektivnosti**. Trebalo bi obezbediti da ni jedna odluka o tome da li će korupcija bi prijavljena i istražena, kada će to biti učinjeno i ko će sve biti obuhvaćen optužnicom ne zavisi od uticaja političkih ili drugih moćnika. Iako je selektivnost, ili, bolje reći, postupanje u slučajevima tek onda kada je izvesno da za to postoji politička podrška, ponekada očigledna, dodatan problem predstavlja to što se ona uglavnom može zamaskirati objektivnim okolnostima – npr. činjenicom da javni tužioci i inače imaju više posla nego što mogu da obave i da stoga uvek imaju opravdanje zbog čega nisu uzeli u razmatranje neki konkretan predmet, naročito ako bi to podrazumevalo delovanje po službenoj dužnosti, a ne po već podnetoj krivičnoj prijavi.

Inicijative, analize, dokumenti⁶

Pismo Upravi za javne nabavke i Ministarstvu rudarstva povodom imenovanja TS za građanskog nadzornika

14. decembar 2015.

Transparentnost – Srbija je danas (14.12.2015) dobila rešenje o imenovanju za građanskog nadzornika u javnoj nabavci evrodizela SRPS EN 590, procenjene vrednosti 1.666.000.000,00 dinara naručioca Ministarstvo rudarstva i energetike, Uprava za rezerve energenata. Ova javna nabavka se sprovodi u pregovaračkom postupku bez objavljivanja poziva.

Prethodno smo, dana 9.12.2015. od Ministarstva rudarstva i energetike - Uprava za rezerve energenata dobili elektronskim putem dokumenta koja se odnose na: „zajedničku javnu nabavku dobara – nafte i derivata nafte u pregovaračkom postupku bez objavljivanja poziva na podnošenje ponuda, na osnovu mišljenja Uprave za javne nabavke broj 404-02-4139/15 od 8.12.2015. godine, čija je procenjena vrednost 1.666.000.000,00 dinara, a koju sprovode Ministarstvo rudarstva i energetike – Uprava za rezerve energenata i Republička direkcija za robne rezerve“.

Iz dokumenata koje smo dobili proizlazi da je 8.12.2015. doneta Odluka o sprovođenju postupka javne nabavke od strane više naručilaca. U tom smislu, skrećemo pažnju na činjenicu da rešenje o imenovanju građanskog nadzornika govori o javnoj nabavci koju sprovodi samo jedan od pomenutih naručilaca.

Prema konkursnoj dokumentaciji predviđeno da se ponude primaju do 17.12.2015 u 13.00 časova, a da pregovaranje započne odmah potom. S obzirom na to, ovim putem Vas obaveštavamo da se udruženje Transparentnost – Srbija nije u mogućnosti da se prihvati obavljanja poslova građanskog nadzornika u ovom slučaju. Naime, u periodu u kojem se ova javna nabavka sprovodi sva lica koja bi unutar udruženja bila kvalifikovana da se angažuju na ovom poslu su već zauzeta ranije planiranim poslovima.

Usled činjenice da smo o imenovanju za građanskog nadzornika obavešteni tek nakon donošenja odluke o pokretanju postupka javne nabavke i da je do ključnih aktivnosti u toku postupka preostalo samo tri dana, nismo u mogućnosti da radi vršenja kvalitetnog građanskog nadzora angažujemo spoljne saradnike.

Koristimo ipak ovo obraćanje da vam, kao naručiocu, ukažemo na jedan od mogućih problema koje smo uočili letimičnim pregledom dobijenih dokumenata:

Konkursnom dokumentacijom je predviđeno da se pregovaranju pristupi odmah nakon otvaranja ponuda. To može dovesti do situacije da u pregovaranju učestvuju i ponuđači čije ponude imaju druge bitnije nedostatke.

⁶ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/inicijative-i-analize-ts>

Mediji⁷

Zašto je lakše podmititi nego prijaviti?

RTS, 17 decembar 2015.

Pola miliona građana Srbije je nekoga podmitilo, a da ni hiljaditi deo od toga nije prijavljen, a kamoli sudski procesuiran. No, nisu problem spore institucije - podmićivanje ne prijavljuju ni građani. Ako ste lekaru, saobraćajcu, službeniku u poslednja tri meseca dali mito, spadate u grupu od čak pola miliona građana! Ili, prema podacima UNDP - osam odsto stanovnika Srbije. Brojka zvuči šokantno, ali nije ni najveća ni jedinstvena.

Nemanja Nenadić iz "Transparentnost Srbija" kaže da je to zato što su veoma slični rezultati bili u svim istraživanjima javnog mnjenja, ponekad i veći.

"To jeste zabrinjavajuće, posebno ako se poredi sa brojem slučajeva koji su došli do nadležnih organa", dodaje Nenadić.

I upravo je tu najveći raskorak. Naspram 500.000 slučajeva sitne korupcije, stoje brojevi u tužilaštvima i sudovima sa mnogo manje nula. U tri osnovna tužilaštva u Beogradu za davanje mita ukupno je podneto samo 14 prijava! Na nivou republike, za prošlu godinu - ukupno 84 prijave.

U periodu od 2014/2015 godine Prvo osnovno tužilaštvo imalo je osam prijava, Drugo osnovno tužilaštvo četiri, Treće osnovno tužilaštvo dve a Republičko javno tužilaštvo za 2014. godinu 84 prijave na teritoriji cele Srbije.

Još manje je sudskih presuda. U tri osnovna suda u Beogradu, ukupno su donete 3 presude - po jedna presuda u Prvom, drugom i trećem osnovnom sudu.

Zašto je raskorak između onih koji tvrde da su dali mito i sudskih presuda za to krivično delo toliki? Na prvu loptu bi se reklo - sporost sudova. Što nije sasvim tačno.

"Čovek koji da mito može biti oslobođen od kazne, ali ne postoji obaveza u krivičnom zakoniku da se takvo lice oslobodi", ističe Nenadić.

Oni koji su nudili mogućnost anonimnog prijavljivanja korupcije u zdravstvu SMS-om , kažu da su stizale su prijave iz cele Srbije, ali nijedna do suda.

"Uvek smo dolazili do toga da građani nisu bili spremni da potpišu prijavu i da uđu u ono što je institucionalno rešavanje tog slučaja", kaže Nenadić.

Da bi se to promenilo, mora se pokazati da prijavljivanje davanja mita ima smisla.

⁷ <http://www.transparentnost.org.rs/index.php/sr/aktivnosti-2/press-clipping>

"Desilo se u Užicu da lekari jesu osuđeni za slučaj korupcije, ali da nisu izgubili licencu, i zato sada radimo sa komorom da liste licenciranih lekara budu objavljene", kaže Nataša Čorbić iz "Srbija u pokretu".

Ako vam doktori traže mito, to možete prijaviti i direktno Ministarstvu zdravlja. Kako je potvrđeno u tom ministarstvu, trenutno razmatraju 70 prijava.

Siva zona korupcije

15. decembar 2015.

Osam odsto građana Srbije dalo je mito u poslednja tri meseca, što ukazuje na oko 500.000 slučajeva sitne korupcije, rečeno je danas na konferenciji organizacije Transparentnost Srbija. Reč je o podacima iz [istraživanja koje redovno sprovodi UNDP](#). S druge strane, po statistikama iz izveštaja Evropske komisije, u Srbiji je prošle godine podignuto samo oko 1.000 optužnica zbog korupcije, izjavio je programski direktor Transparentnosti Nemanja Nenadić na konferenciji "Kako uspešnije goniti korupciju?".

On je ocenio da najveći problem nije to što slučajevi traju i po 10 godina, što dolazi do zastare i što su kazne blage, već što se za najveći broj slučajeva korupcije ne sazna.

Zamenik republičkog javnog tužioca i predsednik Udruženja javnih tužilaca Srbije Goran Ilić rekao je da za demokratizaciju Srbije nisu dovoljni samo sloboda medija i slobodni izborni proces, već i nezavisnost javnih tužilaca.

Izvesnost kažnjavanja političke elite je uslov za demokratizaciju svake zemlje, pa i Srbije, konstatovao je Ilić.

On je izjavio da način izbora javnih tužilaca u Srbiji nije u funkciji njihove nezavisnosti, već u funkciji političkog uticaja.

Policija je pod jakim političkim uticajem i malo je verovatno da će u slučaju interesantnom za partiju koja upravlja Ministarstvom unutrašnjih poslova policija poslušati nalog tužioca, a ne starešine policije, rekao je Ilić.

Profesor Pravnog fakulteta Karlovog univerziteta u Pragu Lukas Bohuslav je izjavio da je Češka napravila veliki pozitivan pomak u borbi protiv korupcije.

Imamo podršku vlade. Zakonom o državnoj službi je omogućena depolitizacija državne uprave. Poboļšana je nezavisnost javnih tužilaca. Postoji opreznost pri imenovanju političara u upravne odbore državnih firmi, rekao je Bohuslav.

On je naveo da se mlađa generacija javnih tužilaca ne plaši da istražuje slučajeve vezane za javnu upravu.

Transparentnost Srbija je današnjom konferencijom okončala projekat "Zajedno protiv korupcije", koji sprovodi sa organizacijom Transparentnost Češke i Ministarstvom spoljnih poslova te zemlje.

Vlast pepeljaru platila 650 eura, a korpu za otpatke 886

14. decembar 2015. Al Jazeera

Izložba 'Mi plaćamo - Muzej javnih nabavki' pokazuje najšokantnije primjere nesavjesnog trošenja novca građana BiH. Na malom prostoru, građani Sarajeva mogu vidjeti veliku misteriju nestanka njihovog novca, a koji kao poreski obveznici uplaćuju u državni budžet.

U desetak vitrina, postavljenih u prizemlju sarajevskog šoping centra - SCC, izložene su replike predmeta koje su bh. vlasti sa različitih nivoa, kupovale po mnogostruko većim cijenama od stvarnih, a krijući se iza Zakona o javnim nabavkama.

Tako je izložena replika pepeljare koju je nabavila Vlada bh. entiteta Republika Srpska, a plaćena je nevjerovatnih 1.293 KM (650 eura). Pepeljara je od rostfraja, ravnih linija, bez ikakvih ukrasa - poput onih u restoranima na autobuskim i željezničkim stanicama, a koje u prodavnicama kućnih potrepština ne koštaju više od 10 KM (pet eura) po komadu.

Tu je i replika korpe za papire, koja je, također putem javnih nabavki, kupljena za administrativno sjedište Vlade Republike Srpske i plaćena rekordnih 1.733,76 KM (886 eura) po komadu. Korpe takve kvalitete, u sarajevskim prodavnicama robe široke potrošnje moguće je kupiti već od 12 KM (šest eura) po komadu.

U vitrinici se našla i replika jedne rolne toalet-papira, za koju je Centar za predškolsko vaspitanje plaćao 5,5 KM (2,81 euro). U sarajevskim tržnim centrima za taj novac može se kupiti pakovanje od 10 komada najkvalitetnijeg toalet papira.

Posebnu pažnju privlači vitrinica sa izloženim ručkom – jedan ražnjić, malo riže i povrća na tanjiru, a ispod kojeg stoji cifra - 230 KM (165 eura). Upravo toliko je za jedan ručak, opet putem javnih nabavki, izdvojila Vlada Unsko-sanskog kantona. Takav ručak u najelitnijem restoranu ne košta više od 20 KM (deset eura).

Gdje je ručak, tu je i piće. Tako je izložena i replika jedne od 666 flaša alkoholnog pića, koliko ih je svojevremeno naručio Centar za predškolsko vaspitanje, također putem javnih nabavki, i to, kako se kaže u objašnjenju eksponata, u isto vrijeme dok su roditelji skupljali novac za popravku vrata, kupovinu tepiha i toaletnog papira za obdaništa koja pohađaju njihova djeca.

Izložen je i komad asfalta, replika onog istog koji je ugrađen u dionicu autoputa Gradiška-Banja Luka, a za čiji su kvadratni metar bh. vlasti iz džepova njenih građana platili 2.111 KM (1.079 eura).

Ovo su samo neki od eksponata na izložbi "Mi plaćamo cijenu! - Muzej javnih nabavki", koju je osmislila i postavila Američka organizacija za međunarodni razvoj (USAID), a prema nalazima do kojih su došli domaći organi istrage.

Kampanja "Mi plaćamo cijenu!" fokusira se na korupciju u javnim nabavkama s ciljem informiranja i ohrabrivanja građana da zahtijevaju i podrže promjene u procesima javnih nabavki.

Prizemlje šopinga SCC-a početna je stanica na putovanju izložbe “Mi plaćamo cijenu!”, kojom će se javnosti prezentirati najočiti primjeri korupcije i gubitaka u javnim nabavkama, a bit će prikazana u devet bh. gradova.

Kroz javne nabavke godišnje se potroši tri milijarde KM (milijarda i po eura) budžetskih sredstava, 74,25 posto javnih nabavki u BiH se realizira netransparentno, što čini 50 posto ukupnih vrijednosti javnih nabavki.

Osamnaest novih amandmana na postojeći Zakon o javnim nabavkama predloženo je Predstavničkom domu Parlamentarne Skupštine BiH.

Nevladina udruženja tvrde da je zakon o javnim nabavkama koruptivan i da legalizira pljačku javnih sredstava u BiH.